

MODUŁ I

Ocenianie wewnątrzszkolne a ocenianie zewnętrzne

SPIS TREŚCI

Scenariusz 1: Prezentacja wewnątrzszkolnego systemu oceniania

Scenariusz 2: Prezentacja systemu oceniania zewnętrznego

Scenariusz 3: Relacje między ocenianiem wewnętrznym a ocenianiem zewnętrznym

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE MODUŁU I

OCENIANIE WEWNĄTRZSZKOLNE A OCENIANIE ZEWNĘTRZNE

Celem modułu jest zaznajomienie ze specyfiką oceniania wewnątrzszkolnego i zewnętrznego oraz występującymi między nimi relacjami.

W wyniku realizacji powyższego celu uczestnicy:

- znają podstawowe akty prawne dotyczące oceniania, promowania i egzaminowania uczniów,
- znają zasady tworzenia wewnątrzszkolnego systemu oceniania,
- znają podstawy przeprowadzania sprawdzianu i egzaminów,
- charakteryzują wewnątrzszkolny i zewnętrzny system oceniania,
- wskazują czynniki wpływające na oba systemy oceniania,
- rozumieją relacje pomiędzy systemami oceniania.

Treści:

- definicja i cele oceniania; funkcje oceniania; cechy oceniania oraz czynniki wpływające na jego jakość.
- definicja relacji; rodzaje relacji.
- koncepcja wewnątrzszkolnego systemu oceniania.
- założenia systemu oceniania zewnętrznego.
- specyfika oceniania wewnątrzszkolnego i zewnętrznego.

Materiały zawierają:

- 3 scenariusze zajęć

SZCZEGÓŁOWA TEMATYKA

	Temat
1	Prezentacja wewnątrzszkolnego systemu oceniania
2	Prezentacja zewnętrznego systemu oceniania
3	Relacje między wewnątrzszkolnym a zewnętrznym systemem oceniania

SCENARIUSZ 1

PREZENTACJA WEWNĄTRZSZKOLNEGO SYSTEMU OCENIANIA

Wprowadzenie

Systematyczne ocenianie osiągnięć uczniów jest integralną częścią procesu nauczania. Jasne i zrozumiałe dla uczniów zasady oceniania, prawidłowo funkcjonujące w danej szkole, umożliwiają nauczycielom efektywne planowanie procesu nauczania, a uczniów motywują do uczenia się i zwiększają ich odpowiedzialność za własny rozwój.

Właśnie dlatego problematyka tej części modułu koncentruje się wokół zagadnień związanych z wewnątrzszkolnym systemem oceniania. Wewnątrzszkolne systemy oceniania wprowadzone do statutów szkół po raz pierwszy w roku szkolnym 1999/2000, określają ogólne zasady oceniania (zgodnie z rozporządzeniem dotyczącym oceniania), lecz w szczegółowych zapisach i rozwiązaniach różnią się, ponieważ uwzględniają specyficzne warunki, w jakich funkcjonują szkoły.

Po zakończeniu zajęć uczestnik:

- definiuje ocenianie, sprawdzanie, ocenę szkolną,
- zna podstawy tworzenia wewnątrzszkolnego systemu oceniania,
- zna cele i funkcje oceniania wewnątrzszkolnego,
- rozumie, na czym polega specyfika tego systemu,
- potrafi wskazać w systemie wewnątrzszkolnego oceniania elementy spełniające określone funkcje,
- określa cechy oraz czynniki wpływające na ocenianie wewnątrzszkolne.

Treści:

- definicje oceniania, sprawdzania, oceny szkolnej,
- podstawy tworzenia wewnątrzszkolnego systemu oceniania,
- cele i funkcje oceniania wewnątrzszkolnego,
- czynniki wpływające na jakość oceniania wewnątrzszkolnego.

Metody:

- mini wykład,
- warsztaty,
- dyskusja.

Materiały:

prezentacja:

- nr 1. *Miejsce oceniania w procesie kształcenia,*
- nr 2. *Definicje sprawdzania, oceniania, oceny szkolne,*
- nr 3. *Główne cele oceniania,*
- nr 4. *Funkcje oceniania,*
- nr 5. *Podstawy tworzenia wewnątrzszkolnego systemu oceniania*
- nr 6. *Cele oceniania wewnątrzszkolnego,*
- nr 7. *Zasady tworzenia wewnątrzszkolnego systemu oceniania,*
- nr 8. *Jaki powinien być wewnątrzszkolny system oceniania?,*
- nr 9. *Funkcje wewnątrzszkolnego systemu oceniania,*

zadania dla uczestników:

- zadanie nr 1. *Oczekiwania związane z wewnątrzszkolnym ocenianiem,*
- zadanie nr 2. *Funkcje wybranych elementów wewnątrzszkolnego systemu oceniania,*
- zadanie nr 3. *Wspierająca funkcja wewnątrzszkolnego oceniania,*

materiały pomocnicze dla każdego uczestnika (lub dla uczestników):

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 roku w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562 i Nr 130, poz. 906 oraz z 2008 r. Nr 3, poz. 9),
- materiał nr 1. *Przykład wewnątrzszkolnego systemu oceniania.*

materiały dodatkowe: kartki formatu A4, duże arkusze papieru, taśma klejąca, pisaki, laptop, projektor.

Przebieg zajęć

1. Na początku zajęć warto przeprowadzić z uczestnikami szkolenia krótką dyskusję na temat roli oceniania jako nieodzownego czynnika motywującego działanie człowieka przez całe życie. Uczestnicy powinni spróbować określić, jaki rodzaj oceniania motywuje, zachęca, a jaki hamuje, zniechęca do podejmowania wysiłku, działania. Powinni również wskazać rolę i miejsce oceniania szkolnego w procesie nauczania (foliogram nr 1).
2. Następnie uczestnicy definiują pojęcia (ewentualnie uczestników zapoznaje z nimi prowadzący): sprawdzanie, ocenianie, ocenianie osiągnięć uczniów, ocena szkolna (foliogram nr 2). Prowadzący powinien zwrócić uwagę uczestników szkolenia na to, że nie wystarczy informację o wynikach kształcenia wyrazić za pomocą symbolu, żeby stała się oceną szkolną. Dopiero symbol opatrzony odpowiednim komentarzem nauczycielskim nabiera charakteru oceny.
3. Prowadzący dzieli uczestników szkolenia na trzy grupy, których zadaniem będzie określenie oczekiwań związanych z wewnątrzszkolnym ocenianiem.

Zadanie 1

1. Podziel uczestników na 3 grupy: 1. Rodzice, 2. Uczniowie, 3. Nauczyciele. Przypomnij, aby każda grupa wybrała osobę do prezentacji pracy.

Polecenia dla uczestników:

Zadaniem każdej grupy jest sformułowanie listy najważniejszych, jej zdaniem, oczekiwań związanych z wewnątrzszkolnym ocenianiem. Grupa 1. określa je z punktu widzenia rodziców, grupa 2. — uczniów, a 3. — nauczycieli. Redagując listę, zastanówcie się na następującymi problemami:

Grupa 1. — *Czy znacie wszystkie oceny waszego dziecka i wiecie, za co otrzymało ocenę z danego przedmiotu? Kto was informuje o tych ocenach? Jak reaguje wasze dziecko na ocenianie? Kiedy uznacie, że wasze dziecko zostało sprawiedliwie ocenione? Czego będziecie oczekiwali od ocen nauczycielskich, jeżeli okaże się, że wasze dziecko ma trudności w nauce albo przeciwnie — odnosi duże sukcesy? W jaki sposób powinno być oceniane, żeby ocenianie to zachęcało go do większego wysiłku?*

Grupa 2. — *Wiadomo, że każdy chciałby otrzymywać jak najwyższe oceny, ale czy tylko takie oceny mogą motywować do uczenia się? Czy wszyscy nauczyciele w taki sam sposób was oceniają? Czy ucząc się do klasówki, wiecie dokładnie, czego macie się nauczyć, aby odnieść sukces? Jak często i w jaki sposób jesteście oceniani? Czy znacie kryteria, którymi kierują się nauczyciele, stawiając wam oceny z poszczególnych przedmiotów? Jeśli otrzymacie niską ocenę, to czy nauczyciel informuje was, jak macie się uczyć, żeby swoje osiągnięcia poprawić? Kiedy uznacie, że oceniono was sprawiedliwie? W jaki sposób powinni oceniać was nauczyciele, żebyście czuli odpowiedzialność za własną naukę, poczuli chęć działania, zwiększenia wysiłku w nauce?*

Grupa 3. — *Czy lubicie oceniać uczniów? Czy, zadaniem waszych uczniów, należycie do nauczycieli, łagodnie czy surowo oceniających? Jak myślicie, co wpłynęło na to, że jesteście tak postrzegani? Jak często i w jaki sposób ich oceniacie? Czy potraficie wyjaśnić uczniowi, w jaki sposób oceniliście jego pracę? W jakich sytuacjach ocenianie jest dla was uciążliwe, a kiedy nie sprawia większych problemów?*

2. Sporządzone listy grup wywiesza się w widocznym miejscu. Następnie przedstawiciele grup kolejno omawiają wykonaną pracę.
4. Osoba prowadząca szkolenie zapoznaje uczestników z ogólnymi celami i różnorodnymi funkcjami oceniania. Należy podkreślić, że funkcje oceniania zależą od założonych celów. Niewłaściwa realizacja celów może spowodować wystąpienie funkcji niepożądanych. Spośród prezentowanych uczestnicy powinni wybrać te, które będą pożądane w wewnątrzszkolnym systemie oceniania.
5. Prowadzący przedstawia podstawy tworzenia wewnątrzszkolnego systemu oceniania. Z rozporządzenia prezentuje zapisy o ocenianiu, dotyczące celów oceniania wewnątrzszkolnego.
6. Uczestnicy na podstawie zapisów rozporządzenia próbują określić po kilka elementów łączących oraz różniących wewnątrzszkolne systemy oceniania.
7. W części warsztatowej proponuje się zadanie nr 2, które ma na celu przeanalizowanie przez uczestników szkolenia fragmentu wewnątrzszkolnego systemu oceniania pod kątem określonych funkcji.

Zadanie 2

Podziel uczestników na 4 grupy.

Przypomnij, aby każda grupa wybrała osobę do prezentacji pracy.

Każda grupa otrzymuje wewnętrzny system oceniania (materiał pomocniczy nr 1).

1. Przeanalizujcie otrzymany przykład wewnątrzszkolnego systemu oceniania.

2. Znajdźcie elementy systemu, które dotyczą:

— ustalania ocen bieżących i rocznych,

— możliwości poprawiania przez uczniów ocen bieżących,

— trybu odwoławczego od ocen rocznych.

3. Znajdźcie elementy systemu potwierdzające, że spełnia on funkcję motywującą i informacyjną.

4. Przygotujcie plakat według wzoru.

Na podstawie analizy przykładowego wewnątrzszkolnego systemu oceniania uczestnicy wykonują plakat.

8. Po prezentacji i omówieniu plakatów uczestnicy próbują odpowiedzieć na pytanie, jaki powinien być wewnątrzszkolny system oceniania, żeby właściwie spełniał swoje funkcje.

9. Na zakończenie proponuje się wykonanie przez każdego uczestnika zadania nr 3. Zamiast omówienia indywidualnej realizacji zadania, proponuje się przeanalizowanie roli nauczyciela w spełnianiu określonych funkcji oceniania.

SCENARIUSZ 2

PREZENTACJA ZEWNĘTRZNEGO SYSTEMU OCENIANIA

Wprowadzenie

Trudno przecenić rolę wewnątrzszkolnych systemów oceniania. Trzeba jednak zauważyć, że ze względu na to, iż każdy z takich systemów jest specyficzny dla szkoły, w której obowiązuje, nie jest w stanie dostarczyć informacji umożliwiających szersze porównywanie osiągnięć uczniów i pracy szkół. Takich informacji dostarcza jednolity w całym kraju system oceniania zewnętrznego. W celu przeprowadzenia egzaminów zewnętrznych Minister Edukacji Narodowej powołał osiem okręgowych komisji egzaminacyjnych i koordynującą ich działalność Centralną Komisję Egzaminacyjną. Za prawidłową organizację i przebieg egzaminów w danej szkole odpowiedzialny jest przewodniczący szkolnego zespołu egzaminacyjnego (dyrektor szkoły) wraz ze szkolnym zespołem egzaminacyjnym (nauczycielami).

Aby zapewnić porównywalność wyników nauczania, w systemie oceniania zewnętrznego określono standardy wymagań dla wszystkich uczniów kończących dany etap edukacyjny, czyli ustalono jednolite wymagania egzaminacyjne.

Dostarczając zobiektywizowane i porównywalne informacje o spełnieniu tychże wymagań, system oceniania zewnętrznego wspomaga diagnozę wybranych osiągnięć uczniów. Jest ona istotna m.in. dla procesu wyrównywania szans edukacyjnych uczniów. Odpowiednio wykorzystane wyniki sprawdzianu/egzaminów w dużym stopniu wpływają na proces nauczania, pozytywnie oddziałując na jakość polskiej szkoły.

Po zakończeniu tej części zajęć uczestnik:

- zna podstawy przeprowadzania sprawdzianu i egzaminów,
- rozumie, na czym polega specyfika tego systemu,
- umie zaplanować pracę z informatorem.

Treści:

- niezbędne właściwości egzaminu,
- rodzaje egzaminów,
- podstawy przeprowadzenia sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych,
- rodzaje oraz funkcje informatorów,
- funkcje systemu oceniania zewnętrznego.

Metody:

- miniwykład,
- warsztaty,
- dyskusja,
- seminarium.

Materiały:

prezentacja:

- nr 10. *Niezbędne właściwości egzaminowania,*
- nr 11. *Podstawy przeprowadzenia sprawdzianu i egzaminów,*
- nr 12. *Rodzaje egzaminów w systemie oceniania zewnętrznego*
- nr 13. *Odpowiedzialni za przeprowadzenie sprawdzianu / egzaminów*
- nr 14. *Funkcje systemu oceniania zewnętrznego z perspektywy poszczególnych adresatów,*
- nr 15. *Informatory,*
- nr 16. *Rodzaje informatorów.*

zadania dla uczestników:

- zadanie nr 4. *Czynniki zapewniające niezbędne właściwości egzaminowania ,*
- zadanie nr 5. *Wykorzystanie informatora,*

materiały pomocnicze dla uczestników:

Informatory na dany rok szkolny,

materiał nr 2. *Ogólne informacje dotyczące poszczególnych egzaminów i sprawdzianu,*

materiały dodatkowe: kartki formatu A4, duże arkusze papieru, taśma klejąca, pisaki, laptop, projektor.

Przebieg zajęć

1. Uczestnicy w formie krótkiej dyskusji powinni spróbować określić, jakie warunki musi spełniać egzamin zewnętrzny, aby jego wyniki były porównywalne.
2. Prowadzący prezentuje w formie mini wykładu podstawy przeprowadzania i rodzaje egzaminów, a także instytucje i osoby odpowiedzialne za przeprowadzenie sprawdzianu/egzaminów. Powinien również przekazać ogólne informacje dotyczące poszczególnych egzaminów, ze szczególnym uwzględnieniem tego, którym będą zainteresowani uczestnicy szkolenia. Może wykorzystać informacje znajdujące się w materiałach pomocniczych nr 2 lub skorzystać z tych, które znajdują się na stronach internetowych CKE (www.cke.edu.pl). Tak krótka prezentacja systemu oceniania zewnętrznego jest wystarczająca dla założonych celów tego modułu. Rozwinięcie tych zagadnień znajduje się w pozostałych modułach programu.

3. Uczestnicy wykonują zadanie nr 4, które polega na określeniu czynników zapewniających niezbędne właściwości egzaminowania. Pożądane jest, aby uczestnicy wymieniali czynniki aktualnie występujące w systemie egzaminów zewnętrznych w Polsce.

Zadanie 4

Prowadzący dzieli uczestników na 4-5 grup. Każda grupa otrzymuje po kilka pustych kartek. Prowadzący wywiesza (lub pisze na tablicy) w widocznym miejscu na kolorowych kartkach następujące hasła: obiektywizm, trafność, rzetelność, bezstronność sytuacji egzaminacyjnej. Zadaniem każdej z grup jest wpisanie na oddzielnych kartkach (formatu A5) czynników zapewniających niezbędne właściwości egzaminowania.

Polecenia dla uczestników:

1. *Na oddzielnych kartkach wypiszcie czynniki zapewniające niezbędne właściwości egzaminowania.*
2. *Gdy skończycie, spróbujcie odpowiednio je przyporządkować do czterech niezbędnych właściwości egzaminowania: obiektywizmu, trafności, rzetelności, bezstronności sytuacji egzaminacyjnej.*

Uwaga, nawet jeśli poprzednia (-e) grupa (-y) przyporządkowała (-y) dany czynnik do innego obszaru, proszę przyporządkować go tam, gdzie zamierzaliście. Po wykonaniu ćwiczenia przedstawiciele grup kolejno odczytują nazwy czynników, uzasadniając ich usytuowanie. Prowadzący powinien dokładniej omówić te czynniki, które najczęściej wymieniali uczestnicy. Jeśli te same czynniki zostały przyporządkowane do różnych właściwości egzaminowania, należy przeprowadzić krótką dyskusję. Jej podsumowaniem będzie stwierdzenie: Niektóre z czynników powtarzają się przy różnych właściwościach egzaminowania, ponieważ dla różnych właściwości egzaminowania są istotne.

4. Na podstawie uzyskanych informacji o egzaminach zewnętrznych, uczestnicy podczas krótkiej rozmowy starają się określić pożądane (oczekiwane) funkcje, jakie mają spełniać poszczególne egzaminy. Jako podsumowanie rozmowy wskazane jest, aby prowadzący omówił, w jaki sposób funkcje diagnostyczna, motywująca i kształtująca mogą się spełniać u różnych adresatów.
5. Prowadzący przekazuje uczestnikom szkolenia najważniejsze informacje dotyczące informatorów. W części warsztatowej proponuje się zadanie nr 5 związane z wykorzystaniem informatora. Niezbędne jest, aby każda grupa w czasie wykonywania zadania dysponowała przynajmniej jednym informatorem związanym z rodzajem egzaminu/sprawdzianu, którym uczestnicy są bezpośrednio zainteresowani.

Zadanie 5

Podziel uczestników szkolenia na 4 grupy w zależności od odbiorcy informatora:

I grupa — uczniowie

II grupa — nauczyciele

III grupa — rodzice

IV grupa — dyrektorzy szkół

Polecenia dla uczestników:

- 1. Przeglądając informator, zwróćcie uwagę na jego strukturę. Najpierw zastanówcie się, jakie informacje są istotne dla odbiorcy, którego będziecie reprezentowali. Następnie ustalcie, z perspektywy określonego odbiorcy, w jaki sposób wykorzystacie informator.*
- 2. Po zaplanowaniu pracy z informatorem wybierzcie jednego przedstawiciela, który zaprezentuje wykonane zadanie, utożsamiając się z określonym odbiorcą.*

SCENARIUSZ 3

RELACJE MIĘDZY OCENIANIEM WEWNĘTRZNYM A OCENIANIEM ZEWNĘTRZNYM

Wprowadzenie

Nie wystarczy wziąć pod uwagę sam wynik sprawdzianu lub egzaminu, aby uzyskać trafną i rzetelną informację o efektach kształcenia. Tylko zestawienie ocen pochodzących z systemów oceniania zewnętrznego i wewnętrznego może dać w miarę pełny obraz osiągnięć ucznia. Oba źródła ocen wpływają na siebie wzajemnie, uzupełniają się, a jednocześnie pozostają pod wieloma względami niezależnymi. W procesie kształcenia ucznia należy dbać o rozwój umiejętności, które znalazły swoje miejsce w standardach wymagań egzaminacyjnych, jak i innych — wpisanych w programy nauczania i równie ważnych dla wszechstronnego rozwoju ucznia.

Po zakończeniu tej części zajęć uczestnik:

- umie charakteryzować specyfikę obu systemów oceniania,
- rozumie, na czym polega niezależność obu systemów oceniania (różne perspektywy oceniania),
- rozumie, na czym polega uzupełnianie się (podniesienie trafności i rzetelności diagnozy) i doskonalenie obu systemów.

Treści:

- definicja relacji wg W. Okonia,
- wiadomości dotyczące specyfiki szkolnego i zewnętrznego oceniania,
- funkcje i zadania obu systemów.

Metody:

- miniwykład,
- warsztaty,
- dyskusja,
- seminarium.

Materiały:

prezentacja:

- nr 17. Zadania systemów oceniania wewnątrzszkolnego i zewnętrznego,
- nr 18. Cechy oceniania wewnątrzszkolnego oraz czynniki wpływające na WSO,
- nr 19. Cechy oceniania zewnętrznego oraz czynniki wpływające na SOZ,
- nr 20. Różnice między WSO i SOZ,
- nr 21. Definicja i rodzaje relacji,
- nr 22. Relacje między SOZ i WSO
- nr 23. Ocenianie wewnątrzszkolne a zewnętrzne

zadania dla uczestników:

- zadanie nr 6. Środki, za pomocą których systemy oceniania realizują swoje zadania,
- zadanie nr 7. Określanie relacji między systemami oceniania,

materiały pomocnicze

kartki formatu A4 w dwóch kolorach, duże arkusze papieru, taśma klejąca, pisaki, laptop, projektor.

Przebieg zajęć

1. Prowadzący zapoznaje uczestników z zadaniami obu systemów oceniania. Uczestnicy próbują określić, na czym polegają różnice i podobieństwa tak sformułowanych zadań. Ponadto prowadzący powinien zwrócić uwagę na to, że wśród poszczególnych zadań systemów oceniania brakuje zapisu dotyczącego informowania. Należy podkreślić, że przekazywanie różnym odbiorcom informacji o systemach oceniania oraz o jego efektach jest wpisane w każde z zadań — jest ich instrumentalną częścią.
2. Na podstawie omówionych zadań obu systemów proponuje się wykonanie przez uczestników szkolenia zadania nr 6, polegającego na określaniu środków, za pomocą których realizowane są zadania systemów. Zadanie 6. przygotowano w dwóch wersjach. Wyboru wersji zadania dokonuje prowadzący — w zależności od możliwości grupy uczestniczącej w szkoleniu.

Zadanie 6

Wariant I

Podziel uczestników na 4 grupy. Przypomnij, aby każda grupa wybrała osobę do prezentacji pracy.

Każda grupa ma za zadanie podać przykłady środków (mogą to być metody, formy lub elementy), poprzez które oba systemy realizują swoje zadania. Dla ułatwienia zadania proponuje się wykorzystanie tabeli (znajduje się w materiałach dla prowadzącego jako zadanie nr 6.).

Polecenie dla uczestników: *Zastanówcie się, w jaki sposób oba systemy oceniania realizują swoje zadania. W otrzymaną tabelę wpiszcie przykłady środków stosowanych przez systemy do realizacji swoich zadań.*

Wariant II

Każda grupa ma za zadanie określić środki, za pomocą których oba systemy realizują swoje zadania. Dla ułatwienia ćwiczenia proponuje się wykorzystanie tabeli oraz napisów (nazwy różnych środków) zamieszczonych w materiałach dla prowadzącego jako zadanie nr 6.

Polecenie dla uczestników:

Zastanówcie się, w jaki sposób oba systemy realizują swoje zadania. Do otrzymanej tabeli dobierzcie nazwy środków świadczących o tym, że dany system realizuje postawione przed nim zadania. Kiedy w grupie uzgodnicie już, które napisy są odpowiednie do danego systemu, przyklejcie je.

3. Po wykonaniu zadania wybrane osoby prezentują pracę grupy.
4. Jako podsumowanie zadania proponuje się przeprowadzenie krótkiej rozmowy z uczestnikami, w czasie której określą cechy oceniania wewnątrzszkolnego i zewnętrznego. Prowadzący powinien zwrócić uwagę uczestników na te cechy, które powtarzają się przy obu systemach. Warto poruszyć problem czynników determinujących oba systemy. Następnie uczestnicy wskazują różnice między systemami oceniania.
5. We wstępie do rozmowy na temat relacji zachodzących między systemami prowadzący wyjaśnia pojęcie relacji. Uczestnicy podczas krótkiej dyskusji próbują ustalić, w jakich sytuacjach niezależność, wpływ, podporządkowanie, dominacja czy uzupełnienie są relacjami korzystnymi dla danego systemu, a w jakich niekorzystnymi. Prowadzący powinien zwrócić uwagę uczestnikom, że rodzaj relacji i to, czy jest ona korzystna, czy nie, zależy będzie m.in. od rodzaju egzaminu: np. relacja dominacji będzie w przypadku ostatnich miesięcy przed egzaminem maturalnym korzystna, czego nigdy nie da się powiedzieć o sprawdzianie w szkole podstawowej.
6. Ostatnie zadanie tego modułu służy podsumowaniu i utrwaleniu wiadomości uczestników, uzyskanych w czasie trwania modułu I. Zadanie nr 7 należy przeprowadzić w jednym z proponowanych wariantów — do wyboru przez prowadzącego (w zależności od możliwości grupy).

Zadanie 7

Wariant I

Podziel uczestników na 6 grup. Przypomnij, aby każda grupa wybrała osobę do prezentacji pracy.

Każda grupa ma za zadanie odpowiedzieć na pytania dotyczące obu systemów, zapisując je na kolorowych kartkach o formacie A4. Przypomnij grupom, że odpowiedzi na poszczególne pytania mają znaleźć się na osobnych kolorowych kartkach w zależności od systemu, którego dotyczą.

Polecenie dla uczestników: *Proszę odpowiedzieć na pytanie, zapisując odpowiedzi dotyczące danego systemu na różnych kartkach.*

I grupa

Jakie są cele oceniania wewnątrzszkolnego i zewnętrznego?

II grupa

Kto ocenia w danym systemie oceniania? Kiedy ocenia?

III grupa

Co jest oceniane w ramach wewnątrzszkolnego, a co w ramach oceniania zewnętrznego?

IV grupa

Kto określa wymagania w danym systemie oceniania?

V grupa

W jaki sposób ocenia się w danym systemie?

VI grupa

W jaki sposób przedstawiane są wyniki oceniania w danym systemie?

Po udzieleniu odpowiedzi na pytania przedstawiciele grup przyklejają kartki na dużym kartonie (karton można wcześniej przygotować wg wzoru zamieszczonego w materiałach dla prowadzącego jako Zadanie nr 7) tak, aby kolory kartek odpowiadały przyporządkowanym im systemom. Następnie omawiają wykonane zadanie.

Wariant II

Każda grupa otrzymuje częściowo wypełnioną tabelę i uzupełnia ją. Tabela znajduje się w materiałach dla prowadzącego oznaczonych jako Zadanie nr 7. Dalej przebieg zadania jak w wariacie I.

7. Na zakończenie modułu prowadzący przeprowadza zadanie 8. Zadanie polega na przeanalizowaniu przez wszystkich uczestników wpływu systemu oceniania zewnętrznego na wewnętrzne systemy oceniania.

Zadanie 8

Prowadzący dysponuje trzema tekstami, które zawierają wypowiedzi różnych osób (dyrektora szkoły, nauczyciela, osoby reprezentującej organ prowadzący szkołę) na temat egzaminów zewnętrznych. Prowadzący lub wybrani uczestnicy szkolenia odczytują teksty. Po każdym tekście zadaniem uczestników jest ustosunkowanie się do usłyszonej wypowiedzi, poprzez próbę określenia m.in. wpływu oceniania zewnętrznego na to, co dzieje się w opisywanych szkołach.

Nauczyciel X szkoły podstawowej:

Nie rozumiem, dlaczego dyrektor robi tyle zamieszania wokół sprawdzianu i przypisuje mu tak dużą rangę. Przecież ten egzamin sprawdza u uczniów to samo, co ja przez 20 lat swojej pracy. Dyrektor powiedział, że mam ćwiczyć z uczniami umiejętności określone standardami egzaminacyjnymi. Nie rozumiem, przecież w programach nauczania, według których uczę, wszystkie te umiejętności są uwzględnione. Nie widzę też takiej potrzeby, żeby moi uczniowie pisali testy. Testem nie sprawdzę wszystkiego. Test nie da mi tylu informacji o możliwościach moich uczniów, co klasówka, odpytywanie przy tablicy, ocena pracy na lekcji czy wypracowanie domowe. Moi uczniowie doskonale znają wymagania na poszczególne oceny. Na pewno sobie poradzą ze sprawdzianem zewnętrznym. Nie będę się przejmował tym, co powiedział dyrektor.

Czy naprawdę nie powinien się przejmować? Jak dyrektor, a jak wypowiadający się nauczyciel odbierają system oceniania zewnętrznego? Jaki jest wpływ sprawdzianu na to, co robi nauczyciel X, a jaki na to, czego wymaga od nauczyciela dyrektor szkoły?

Dyrektor Y liceum ogólnokształcącego (grudzień 2004 r.):

Nie wiem, dlaczego grono pedagogiczne tak negatywnie zareagowało na moją propozycję. Fakultety dla tegorocznych maturzystów, aby mogli poćwiczyć to, czym będą musieli wykazać się na egzaminie maturalnym, to chyba dobry pomysł. Na lekcjach też mogliby więcej czasu poświęcić na takie ćwiczenia, zwłaszcza z przedmiotów, które na egzaminie są obowiązkowe. Więcej też powinni popracować wykorzystując informatory. Mogliby wykorzystać te informatory, które zakupiłem do biblioteki. Polecilem, by nauczyciele

przedmiotów zrobili gazetki informacyjne o egzaminach, które uczniowie będą zdawać jako dodatkowe. Myślałem, że zawieszane przed klasopracownikami będą nie tylko informowały, ale i motywowały uczniów do pracy. Ale nauczyciele stwierdzili, że to strata czasu, że przez tyle lat oni... itd., itd. Co ja mam robić w takiej sytuacji? Przecież nie mogę ich zmusić do tego, do czego nie mają przekonania. A może to oni mają rację i niepotrzebnie się przejmuję?

Co sądzi o egzaminie maturalnym dyrektor szkoły, a co prawdopodobnie sądzą nauczyciele? Czy powinien skłaniać nauczycieli do uczenia maturzystów „pod” egzamin maturalny? Czy rzeczywiście niepotrzebnie się przejmuję?

Osoba Z, reprezentująca organ prowadzący gimnazjum:

Wezwałam do gminy wszystkich dyrektorów gimnazjów. Nie mogę pozwolić na takie różnice w wynikach egzaminów między szkołami. Co to za dziwne tłumaczenie się jakimiś tam kontekstami kształcenia? Jeżeli nie wiedzą co zrobić, to ja wiem. To proste. Przynajmniej cztery razy w roku uczniowie mają napisać test — i to w warunkach podobnych do tych, w których będą pisać ten prawdziwy. Pod koniec roku szkolnego wszystkie klasy, nawet te najmłodsze, też niech napiszą testy. Niech się przyzwyczajają. Jeden z dyrektorów powiedział, że nie mają odpowiednich narzędzi, żeby to przeprowadzić. Nie mają? Jak nie mają, to gmina im kupi? Mało to na rynku firm, które proponują świetne testy? Dyrektorzy powiedzieli, że woleliby zorganizować kursy doskonalące dla nauczycieli. O nie! Żadnych kursów nie będzie, bo kto będzie uczył dzieci, kiedy oni się będą szkolić? Gmina woli przeznaczyć te pieniądze na wybudowanie nowej sali gimnastycznej albo kupno nowego sprzętu komputerowego. A dodatki motywacyjne dla nauczycieli będą, ale tylko dla tych, których uczniowie osiągają wysokie wyniki na egzaminach zewnętrznych. Tylko nadal nie wiem, dlaczego dyrektorzy gimnazjów wyglądają na niezadowolonych z tego, co im powiedziałam. Przecież gmina nie żałuje pieniędzy dla szkół.

Jak przedstawiciel gminy widzi potrzeby gimnazjów, a jak dyrektorzy? Czym dla reprezentanta organu prowadzącego są egzaminy?